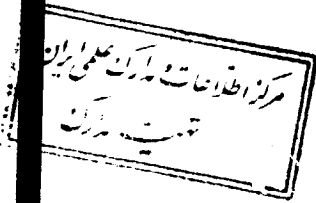

۳۴۷۵

۱۳۸۰ / ۴ / ۲۰

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع:

اذن و اجازه مجنی علیه در ارتکاب جرم

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر جعفر کوشا

012114

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر عادل ساریخانی

پژوهش و نگارش:

ایمان شیرزاد

۳۴۸۷۵

تقدیم به

پدرم؛ اسوه تلاش و خستگی ناپذیری که تمام

آمال و آرزوهایش جز سرافرازی ما نیست.

و تقدیم به مادرم؛ فرشتهٔ مهربانی و

صمیمیت که قلب مهربانش فقط به

عشق موفقیت ما می‌تپد.

تقدیر و تشکر

اللهم انی اعتذر الیک من مظلوم ظلم بحضرتی فلم انصره و من معروف اسدی الیّ فلم اَشکُرُهُ.
بار خدایا من به درگاه تو عذر می‌خواهم از ستم‌کشیده‌ای که در برابر من به او ستم رسیده و من او را یاری نکرده‌ام و از احسان و نیکی که به من شده و سپاس آنرا بجا نیاورده‌ام. (صحیفه سجّادیه - دعای سی و هشتم)

خداوند را بسیار شاکریم که نعمت زیستن و آموختن را بر ما ارزانی داشت و از چشمه‌های زلال و خرد ورزی و معرفت در حدّ بضاعت خود، ما را سیراب نمود.

و تشکر و قدردانی خالصانه خود را تقدیم به پدر و مادرم می‌نمایم که طی این مراحل و مدارج تحصیلی را بحق مدیون آنها می‌باشم و به راستی که بدون فداکاریها و مساعدت و ایثارگریهای آنان تحقق این مراحل برایم غیر ممکن بود.

و همچنین از کلیه معلمین و اساتید معرّز و بزرگوار خود به ویژه جناب آقای دکتر جعفر کوشا که در مقام استاد محترم راهنمای بنده تلاش و زحمات وافری را در حق حقیر تقبل نموده‌اند کمال تشکر و تقدیر را داشته باشم و باز از استاد بزرگوار خود جناب آقای دکتر عادل ساریخانی استاد محترم مشاور - که به کرات مصدّع اوقات شریفشان شده و از نظریات ایشان بهره‌مند شده‌ام نهایت سپاسگزاری و تقدیر را دارم.

و در خاتمه لازم است که از تمام دوستان و بستگان خود بالاخص اخوی معرّز و بزرگوار خود جناب آقای حسین شبیرزاد که در تمام مراحل علمی و تحصیلی خود یار و غمخوار و مشوّق بنده بوده‌اند کمال تشکر و قدردانی را داشته باشم. باشد که خداوند خود جزای خیرشان دهد.

چکیده:

در رساله حاضر آنچه که مورد بررسی تفصیلی قرار می‌گیرد آنست که اگر مجنی علیه پیش از وقوع یک عمل مجرمانه رضایت خود را نسبت به وقوع آن اعلام دارد، وضعیت عمل مجرمانه فوق به چه سان خواهد بود، برای مورد اخیر واژه «اذن» را اختیار نموده‌ایم و عنوان «اذن مجنی علیه در ارتکاب جرم» را برای این موضوع مناسب تشخیص داده‌ایم. و در جواب سؤال فوق نیز باید اذعان داشت که جز در موارد کاملاً استثنایی، در حقوق جزا هیچ‌گونه آثار نفوذ حقوقی بر این اذن و رضایت قبلی مجنی علیه مترتب نیست، چرا که امره بودن قواعد حقوق جزا و ارتباط آن با نظم عمومی مانع از ایجاد هرگونه آثار نافذ حقوقی می‌باشد.

در مقابل این حالت وضعیتی وجود دارد که مجنی علیه ابتدائاً نسبت به وقوع جرم هیچ‌گونه رضایتی ندارد اما پس از وقوع آن گذشت و رضایت خود را نسبت به عمل مجرمانه ارتكابی اعلام می‌دارد که در بخش مربوطه از آن با عنوان اجازه برای سقوط مجازات یاد شده است یعنی مجنی علیه نسبت به سقوط مرتکب جرم اجازه خود را صادر می‌کند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
.....	چکیده:
۱.....	مقدمه
۶.....	بخش اول: واژه‌شناسی و بررسی پیشینه تاریخی
۶.....	فصل اول: واژه‌شناسی
۶.....	مبحث اول: اذن
۶.....	گفتار اول: تعریف لغوی اذن
۹.....	گفتار دوم: تعریف اصطلاحی اذن (تعریف فقهی و حقوقی و تعریف آن در حقوق خارجی).....
۹.....	الف) تعریف فقهی و حقوقی اذن:
۱۰.....	ب) تعریف اذن در حقوق خارجی:
۱۲.....	گفتار سوم: ماهیت حقوقی و مختصات اذن و شرایط اذن دهنده:
۱۲.....	الف) ماهیت حقوقی اذن:
۱۴.....	ب) مختصات اذن:
۱۴.....	۱- یک طرفه بودن اذن:
۱۵.....	۲- قابل رجوع بودن اذن:
۱۵.....	۲- ۱- اصل کلی:
۱۶.....	۲- ۲- استثنائات اصل قابل رجوع بودن اذن:
۱۶.....	۲- ۲- ۱- وجود منع قانونی:
۱۷.....	۲- ۲- ۲- اشتراط اذن یا اشتراط عدم رجوع از اذن ضمن یک عقد لازم:
۱۹.....	ج) شرایط اذن دهنده
۱۹.....	۱- بلوغ:
۲۰.....	۱- ۱- صغیر غیرممیز:
۲۰.....	۱- ۲- صغیر ممیز:

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲۱	۲ - عقل:
۲۲	گفتار چهارم: تمیز اذن از وارثان و مفاهیم حقوقی مشابه:
۲۳	الف) اذن و رضایت:
۲۴	ب) اذن و اجازه:
۲۶	ج) اذن و حق انتفاع:
۲۷	د) اذن و حق ارتفاق:
۲۸	ه) اذن و سایر عقود اذنیه:
۲۹	گفتار پنجم: تقسیمات اذن:
۲۹	الف) اذن از جهت صراحت یا عدم صراحت:
۲۹	۱ - اذن صریح:
۳۰	۲ - اذن ضمنی یا اذن فحوی:
۳۰	۳ - اذن شاهد حال:
۳۱	ب) اذن از جهت شخص مأذون:
۳۲	ج) تقسیم اذن به اعتبار شخص اذن دهنده:
۳۲	د) تقسیم اذن به اعتبار مدت اذن:
۳۳	ه) اذن از جهت منشاء:
۳۴	گفتار ششم: تعریف مورد نظر از اذن در حقوق جزا "اذن به ارتکاب جرم"
۳۵	مبحث دوم: اجازه:
۳۵	گفتار اول: تعریف لغوی اجازه:
۳۵	گفتار دوم: تعریف فقهی و حقوقی:
۳۶	گفتار سوم: انواع اجازه:
۳۶	الف) انواع اجازه از جهت صراحت یا ضمنی بودن آن:

فهرست مطالب

<u>عنوان</u>	<u>صفحة</u>
ب) انواع اجازه از جهت کیفیت و زمان تأثیر آن:.....	۳۷
۱- نظریه ناقله بودن اجازه:.....	۳۷
۲- نظریه کاشف بودن اجازه:.....	۴۲
۲-۱- کشف حقیقی:.....	۴۲
۲-۲- کشف حکمی:.....	۴۳
گفتار چهارم: نظر مورد قبول در خصوص انواع اجازه در قانون مدنی ایران:.....	۴۴
گفتار پنجم: اجازه مورد نظر در حقوق جزا: (اجازه به سقوط مجازات):.....	۴۵
مبحث سوم - مجنی علیه:.....	۴۷
گفتار اول: تعریف لغوی و حقوقی مجنی علیه:.....	۴۷
گفتار دوم: شرایط لازم جهت شناخت و تشخیص مجنی علیه:.....	۵۱
الف- دارا بودن اهلیت اکتساب حق:.....	۵۱
ب- تضحیح حقوق شخص باید در نتیجه ارتکاب جرم باشد:.....	۵۳
ج- وجود ارتباط مستقیم میان بزهکاری و تضحیح حقوق.....	۵۴
د- مشروع بودن حقوق تضحیح شده:.....	۵۵
گفتار سوم: طبقه‌بندی اشخاص بزه‌دیده یا مجنی علیه:.....	۵۶
الف) اشخاص حقیقی بزه‌دیده:.....	۵۶
۱- طبقه‌بندی بزه‌دیدگان بر اساس عنصر ضعف و ناتوانی.....	۵۷
۲- طبقه‌بندی بزه‌دیدگان بر اساس نقش آنها بر ارتکاب جرم:.....	۵۸
۳- طبقه‌بندی بزه‌دیدگان بر اساس ویژگیهای آنان:.....	۵۹
۱- بزه‌دیدگان ضعیف.....	۵۹
۲- بزه‌دیدگان اغواکننده:.....	۶۰

فهرست مطالب

صفحة	عنوان
۶۰	۳- بزه دیدگان آرمان‌گرا : .....
۶۰	۴- بزه دیدگان فاقد ویژگی خاص : .....
۶۱	ب) بزه دیدگی اشخاص حقوقی: .....
۶۱	۱- بزه دیدگی اشخاص حقوقی حقوق عمومی : .....
۶۳	۲- بزه دیدگی اشخاص حقوقی حقوق خصوصی : .....
۶۳	گفتار سوم : لزوم حمایت از مجنی علیه یا شخص بزه دیده : .....
۶۸	گفتار چهارم : بررسی مجنی علیه شناسی یا بزه دیده شناسی: .....
۷۰	فصل دوم : بررسی پیشینه و سابقه تاریخی موضوع : .....
۷۰	مبحث اول - بررسی موضوع در مجموعه قوانین حمورابی : .....
۷۰	گفتار اول : در جرایم علیه اموال .....
۷۲	گفتار دوم : در جرم زنا : .....
۷۲	مبحث دوم : قاعده معروف رومی (volenti non fit injuria) و توجیه آن با اذن مجنی علیه
۷۳	مبحث سوم : بررسی موضوع در ادوار گوناگون حقوق جزا .....
۷۵	بخش دوم : آثار اذن مجنی علیه در ارتکاب جرم .....
۷۵	فصل اول : آثار اذن زیان دیده در قلمرو حقوق خصوصی : .....
۷۵	مبحث اول - طرح مطلب ماهیت حقوقی و بررسی تأثیر این نوع اذن : .....
۷۸	مبحث دوم - پذیرش خطر یا رضایت ضمنی زیان دیده : .....
۷۹	مبحث سوم - بررسی قرارداد یا شرط عدم مسئولیت : .....
۸۰	گفتار اول : نظریه بطلان قرارداد یا شرط عدم مسئولیت : .....
۸۲	گفتار دوم : نظریه صحت قرارداد یا شرط عدم مسئولیت : .....
۸۴	فصل دوم بررسی عدم تأثیر اذن مجنی در ارتکاب جرم .....
۸۴	مبحث اول - عوامل موجهه جرم و اذن مجنی علیه : .....

فهرست مطالب

صفحة

عنوان

	۸۴.....
گفتار اول - تعریف علل موجهه جرم و بررسی آن با سایر علل سقوط مجازات	
الف- عوامل استثنائی :	۸۶.....
ب- عوامل عمومی :	۸۶.....
گفتار دوم : عدم تسری علل موجهه به اذن مجنی علیه در ارتکاب جرم :	۸۶.....
مبحث دوم - عدم تأثیر اذن مجنی علیه در جرائم گوناگون :	۸۸.....
گفتار اول : در برخی جرائم علیه اموال :	۸۸.....
الف) در جرم ربا :	۸۸.....
ب) در چک پرداخت نشدنی :	۸۹.....
گفتار دوم : در جرائم مستوجب حد :	۸۹.....
الف) اعمال منافی عفت غیر از زنا :	۸۹.....
ب) در جرم زنا :	۹۰.....
ج) در لواط :	۹۰.....
گفتار سوم : در جرائم علیه تمامیت جسمانی اشخاص	۹۱.....
الف) بررسی اذن مادر در جرم سقط جنین :	۹۱.....
ب) دوئل و بررسی اذن طرفین آن :	۹۱.....
ج) بررسی اذن مجنی علیه به قتل خویش :	۹۵.....
۱- بررسی حدود سلطه انسان بر نفس و جان خویش	۹۶.....
۲- اذن و امر مجنی علیه به قتل خویش :	۱۰۱.....
۱-۲- نظریه قائلین به سقوط قصاص :	۱۰۱.....
۲-۲- نظریه قائلین به عدم سقوط قصاص :	۱۰۴.....
د) ا) اتانازیا یا مرگ شیرین	۱۰۶.....
۱- بررسی مفهوم لغوی و سابقه تاریخی موضوع :	۱۰۹.....
۲- بررسی انواع اتانازیا و مقایسه آن با نهادهای مشابه در حقوق جزاء	۱۱۱.....
۱-۲- اتانازیای فعال: Active euthanasia	۱۱۱.....
۲- اتانازیای منفعل :	۱۱۱.....
۳- بررسی نظرات گوناگون در خصوص جواز یا عدم جواز قتلهای ترحمی (اتانازیا)	۱۱۴.....
۱-۳- عدم تجویز اتانازیا (قتلهای ترحمی) :	۱۱۵.....

فهرست مطالب

صفحة

عنوان

- ۱۱۷..... : ۲-۳- تجویز اتانازیا(قتلهای ترحمی)
- ۱۱۹..... : ۴- بررسی وضعیت حقوقی اتانازیا(مرگ شیرین) در کشورهای مختلف
- ۱۱۹..... : ۴-۱- بررسی وضعیت مرگ شیرین در جمهوری اسلامی ایران
- ۱۲۰..... : ۴-۲- بررسی موضوع در کشور انگلستان
- ۱۲۱..... : ۴-۳- بررسی موضوع در کشور هلند
- ۱۲۲..... : ۴-۴- بررسی موضوع در کشور کانادا و بررسی آن در قوانین جزائی برخی کشورها
- ۱۲۷..... : گفتار چهارم: جرائم که بحث اذن مجنی علیه در لحظه وقوع جرم، متفی است
- ۱۲۷..... : الف) در جرائم خلافی که اغلب نقض مقررات اداری و انتظامی است
- ۱۲۷..... : ب) در جرائم علیه اموال عمومی
- ۱۲۸..... : ج) در جرائم علیه امنیت و آسایش عمومی
- ۱۲۸..... : گفتار پنجم: اذن ناخودآگاه مجنی علیه(بחי از نظر جرم شناسی)
- ۱۳۰..... : فصل سوم: استثنائات اصل کلی عدم تاثیر اذن مجنی علیه
- ۱۳۰..... : مبحث اول - مواردی که عدم رضایت از عناصر متشکله یک جرم است

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۳۱	گفتار اول: در جرائم علیه اشخاص:.....
۱۳۱	الف) در بازداشت غیرقانونی:.....
۱۳۱	ب) در زناى به عنف: .....
۱۳۱	گفتار دوم: در جرائم علیه اموال: .....
۱۳۱	الف) در جرم سرقت:.....
۱۳۲	ب) در جرم خیانت در امانت:.....
۱۳۳	مبحث دوم - مواردی که اذن مجنی علیه یک عامل موجهه محسوب می شود:.....
۱۳۳	گفتار اول: اذن بیمار به انجام اعمال طبی و جراحی.....
۱۳۳	الف) در مقدمه و اهمیت این علم در سخنان پیشوایان دینی:.....
۱۳۴	ب) ماهیت و انواع اذن جهت انجام اعمال طبی و جراحی:.....
۱۳۷	ج) بررسی ماهیت حقوقی قرار داد درمانی:.....
۱۳۸	۱- نظریه عقد اجاره اشخاص:.....
۱۳۹	۲- نظریه عقد وکالت: مطابق ماده ۶۵۶ قانون مدنی:.....
۱۴۰	۳- نظریه عقد پیمانکاری:.....
۱۴۱	۴- نظریه عقد نامعین:.....
۱۴۲	د) بررسی مسئولیت پزشک در صورت عدم رعایت موازین مربوطه:.....
۱۴۲	۱- بررسی مسئولیت پزشک از جهت فهری یا قراردادی بودن نوع مسئولیت:.....
۱۴۳	۱-۱- تعریف مسئولیت قراردادی و فهری:.....
۱۴۳	۱-۲- فایده عملی تفکیک بین دو نوع مسئولیت (فهری و قراردادی):.....
۱۴۵	۱-۳- نظریه معتقدین به فهری بودن مسئولیت پزشک:.....
۱۴۷	۱-۴- نظریه معتقدین به قراردادی بودن مسئولیت پزشک:.....
۱۴۹	اول) وجود قرارداد:.....

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۵۰	دوم) قرارداد باید صحیح باشد:.....
۱۵۰	سوم) خطا منسوب به پزشک باید نتیجه عدم اجرای تعهد ناشی از عقد معالجه باشد:.....
۱۵۰	چهارم) مدعی در استناد به قرارداد صاحب حق باشد:.....
۱۵۰	۲- بررسی مسئولیت پزشک در دوران باستان:.....
۱۵۰	۱-۲- بررسی موضوع در قانون حمورابی:.....
۱۵۲	۲-۲- بررسی موضوع در ایران باستان:.....
۱۵۲	۳- بررسی مسئولیت پزشک در صورت عدم رعایت مقررات مربوطه در حقوق اسلام:.....
۱۵۲	۱-۳- بررسی مسئولیت پزشک در فقه امامیه:.....
۱۵۲	۱-۱-۳- مسئولیت پزشک جاهل:.....
۱۵۴	۲-۱-۳- مسئولیت پزشک خطاکار:.....
۱۵۴	۳-۱-۳- مسئولیت پزشک حاذق:.....
.....	.....
۱۶۲	۲-۲- بررسی مسئولیت پزشک در فقه اهل سنت:.....
۱۶۲	۱-۲-۲- مسئولیت پزشک جاهل:.....
۱۶۳	۲-۲-۲- مسئولیت پزشک حاذق:.....
۱۶۶	۴- بررسی اعمال طبی و جراحی و مسئولیتهای مربوطه در قوانین جزائی ایران:.....
۱۶۶	۱-۴- قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴.....
۱۶۶	۲-۴- قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲:.....
۱۶۹	۳-۴- قانون راجع به مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱:.....
۱۷۱	۴-۴- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰:.....
۱۷۲	۱-۴-۴- مشروع بودن عمل طبی یا جراحی.....
۱۷۳	الف) جراحی زیبایی و پلاستیک:.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۷۵	ب) بررسی وضعیت پیوند اعضاء در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰:.....
۱۷۷	ج) تغییر جنسیت:.....
۱۷۸	۴-۴-۲- اخذ رضایت قبلی (اذن).....
۱۷۹	۴-۴-۳- لزوم رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی:.....
۱۸۴	۵- نظرات موجود در حقوق جدید در خصوص تعیین حدود مسئولیت پزشک.....
۱۸۴	۵-۱- فقدان قصد بزهکارانه و سوء نیت:.....
۱۸۵	۵-۲- رضایت مریض:.....
۱۸۶	۵-۳- اجازه قانون:.....
۱۸۷	۵-۴- وجود اضطرار:.....
۱۸۸	گفتار دوم: انجام فعالیتهای ورزشی:.....
۱۸۸	الف) در اهمیت ورزش در اسلام و جایگاه آن در قانون اساسی:.....
۱۸۹	ب) تاریخچه حقوق ورزشی در ایران:.....
۱۸۹	۱- قبل از انقلاب مشروطیت:.....
۱۸۹	۲- بعد از انقلاب مشروطیت:.....
۱۹۰	۳- سال ۱۳۵۲ و تصویب اولین متن قانونی در خصوص حوادث ورزشی:.....
۱۹۱	ج) بررسی حوادث ناشی از عملیات ورزشی در حقوق موضوعه ایران:.....
۱۹۱	۱- نظرات مطروحه در خصوص عدم مسئولیت ورزشکار صدمه زننده:.....
۱۹۱	۱-۱- نظریه مبتنی بر عدم وجود قصد مجرمانه (کینه):.....
۱۹۱	۱-۲- نظریه مبتنی بر رضایت مجنی علیه:.....
۱۹۳	۱-۳- هدف ورزش.....
۱۹۴	۱-۴- نظریه مبتنی بر اجازه قانون:.....
۱۹۴	۲- توجیه حوادث ناشی از عملیات ورزشی با عوامل موجهه جرم:.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۹۵	۳- بررسی حوادث ناشی از عملیات ورزشی در قوانین جزائی ایران: .....
۱۹۵	۳-۱- قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴: .....
۱۹۵	۳-۲- قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲: .....
۱۹۶	۳-۳- قوانین جزائی پس از پیروزی انقلاب اسلامی: .....
۲۰۲	نتیجه گیری: .....
۲۰۳	بخش سوم: تاثیر اجازه مجنی علیه در سقوط مجازات .....
۲۰۳	فصل اول: مقایسه دو نوع اجازه (در حقوق جزا و در حقوق مدنی): .....
۲۰۳	مبحث اول - بررسی وجود تشابه و افتراق دو نوع اجازه با یکدیگر: .....
۲۰۴	گفتار اول: وجه تشابه: .....
۲۰۴	گفتار دوم: وجه افتراق: .....
۲۰۵	مبحث دوم - اجازه به سقوط مجازات و بررسی آن با علل موجهه جرم: .....
۲۰۶	مبحث سوم - اجازه به سقوط مجازات در مفهوم عفو مجرم: .....
۲۰۸	مبحث چهارم - اجازه زبان دیده پس از ورود زبان در حقوق خصوصی: .....
۲۰۹	فصل دوم: تاثیر اجازه به سقوط مجازات در انواع مختلف جرائم: .....
۲۰۹	مبحث اول - در جرایم علیه اشخاص .....
۲۰۹	گفتار اول: در تاثیر اجازه برای سقوط مجازات ضرب و جرح: .....
۲۱۰	گفتار دوم: بررسی سرایت جنایت از میزان اجازه داده شده: .....
۲۱۵	گفتار سوم: سقوط مجازات فصاص نفس به موجب ماده ۲۶۸ قانون مجازات اسلامی ... ..
۲۲۱	مبحث دوم - در تاثیر اجازه برای سقوط مجازات در جرائم علیه اموال: .....
۲۲۱	گفتار اول: در جرم تخریب: .....
۲۲۲	گفتار دوم: در جرم خیانت در امانت: .....
۲۲۲	گفتار سوم: در صدور چک پرداخت نشدنی: .....